

Täysistunto

Keskiviikko 25.1.2023 klo 14.00—15.36

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä

Hallituksen esitys HE 116/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 37/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 37/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Vallin.

Keskustelu

14.52 **Veikko Vallin ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys Ilmastorahasto Oy:stä liittyy vahvasti Sanna Marinin hallituksen tavoitteeseen, jossa Suomi olisi hiilineutraali vuonna 2035 eli paljon ennen meidän keskeisiä verrokkimaita, esimerkiksi Ruotsia, Tanskaa ja Saksaa. Ilmastorahasto Oy on omien sanojensa mukaan valtion erityistehtäväyhtiö, jonka toiminta keskittyy ilmastomuutoksen torjumiseen, teollisuuden vähähiilisyysden vauhdittamiseen ja digitalisaation edistämiseen. Alun perin kyseinen yhtiö oli Juha Sipilän hallituksen luomus nimeltä Vake Oy, joka ei tuottanut mitään muuta kuin miljoonien eurojen tappiot.

Minkälaista sijoituspolitiikkaa tämä uudelleen nimetty Ilmastorahasto Oy sitten harjoittaa? Ilmastorahasto Oy:n omilla sivuilla kerrotaan yhtiön sijoituspolitiikasta seuraavasti: ”Yhtiö pyrkii päätöksenteossaan siihen, että sijoitettu pääoma palautuu täysimääräisesti yli ajan ja yli portfolion tarkasteltuna. Ilmastorahaston toimintaan sisältyy kuitenkin riskejä, joiden vuoksi pääoman palautumiseen yksittäisen rahoituspäätöksen osalta liittyy merkittävää epävarmuutta, ja lisäksi pääomien palautumisen aikajänne on pitkä.” Ilmastorahasto siis itsekkin toteaa, että pääoman palautumiseen liittyy merkittävää epävarmuutta. Eikö tämä jo osaltaan kerro sen, että nyt tulisi vetää jarrua eikä ehdoin tahdoin edistää tämän-tyyppistä riskibisnestä?

Lisäksi Ilmastorahasto toteaa, että sen tavoitteena on yhteiskunnallinen vaikuttavuus tuoton maksimoinnin sijaan, eli niin sanottu yhteiskunnallinen vaikuttavuus on tärkeämpi tavoite kuin se, että Ilmastorahastoon sijoitetulle varallisuudelle saisi oikeasti jotain tuottoa valtiolle. Tämä on suomalaisten kansallisvarallisuuden väärinkäyttöä. Vielä hullummaksi asian tekee se, että Ilmastorahaston toimitusjohtaja tai hallitus tuskin voi saada edes potkuja, vaikka he kuinka hassaisivat suomalaisten rahat ideologisiin hankkeisiin. Varsinkin unelmaduuni yritysjohdolle, kun rahaa voi viskoa sinne tänne lähes ilman vastuita, kunhan rahan viskominen on riittävän vihreää, vähähiilistä ja digitaalista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 155/2022 vp

Arvoisa puhemies! Kuten kaikki tiedämme, olemme eläneet poikkeuksellisia aikoja viime vuodet. Tällä hetkellä korot nousevat, ihmisten ostovoima heikkenee ja yhä useampi kansalainen huomaa köyhtyvänsä. Pankkitilien saldot hupenevat, kun inflaatio laukkaa ja eläminen kallistuu. Nyt jos koskaan on se hetki, kun katse tulisi kääntää liian nopeasti toteutettavista ilmastotavoitteista takaisin tavallisten suomalaisten arjen haasteisiin. Nyt ei ole oikea aika poseerata ilmastokunnianhimolla, ja se, kenelle me itse asiassa edes poseeraamme, ei ole selvinnyt minulle.

Toistan vielä: Ilmastorahasto Oy on riskisijoitusyhtiö, joka näyttää mittaavan tuloksiaan enemmän hiilidioksidissa kuin euroissa. Ilmastorahasto Oy:n strategiassa on hyväksyttyä kohdentaa rahoitusta hyvin riskipitoisille kohteille, siis sellaisille kohteille, jotka yksityinen sijoittaja kiertäisi kaukaa merkittävän tappioriskin vuoksi. Ilmastomuutosta torjuvat ja vähäpäästöiset tuotteet ovat jo nyt kysyttyjä ulkomailla, ja niihin löytyy yksityisiä sijoittajia, mikäli nämä innovaatiot nähdään liiketoiminnallisesti ja taloudellisesti kannattavina. Valtion varoja ei siis tulisi käyttää liikeideoihin, joihin yksityiset sijoittajatkaan eivät lähtökohtaisesti lähde mukaan.

Suomalaisten kansallisvarallisuutta pitää hoitaa vastuullisesti ja optimaalisia tuottoja hakien. Valtion pitää sijoittaa varman päälle ja turvata kansallisvarallisuutemme tuotto ja säilyvyys. Näistä syistä Ilmastorahasto Oy:n pääoma tulee palauttaa ja kyseinen osakeyhtiö lakkauttaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

14.57 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme Ilmastorahasto Oy:tä, ja kyllähän tämä vaikuttaa aika riskibisnekselle, mihinkä nyt on valtio menossa. Tässä edustaja Vallin käytti ansiokkaan puheenvuoron Ilmastorahasto Oy:stä.

Tiedetään, että ihmisillä Suomessa tällaisina aikoina on rahat todella tiukassa, ei tahdo rahaa olla ihan tällaisiin tarpeellisiinkaan asioihin, mutta nyt valtio on sitten tällaisista perustamassa. Tämä on tavallaan valtion kokonaan omistama osakeyhtiö, se oli tosiaan Vake ennen, niin kuin Vallin tuossa kertoi. Tämä hiilineutraaliustavoite on aika huikea, mikä Suomella on, että kyllä tästä pitäisi nyt höllentää just tällaisena aikana. Siellä on ollut korona ja sota ja vaikka minkälaista energiakriisiä, niin kyllä näistä pitäisi vähän antaa myötä ja periksi, että ei mennä ihan näin tiukilla kuin mitä nyt on suunniteltu. Hallituksen pitäisi kyllä vähän katsoa peiliin tässä asiassa ja vähän peruuttaa taaksepäin.

Oli mielenkiintoista kuulla, kun edustaja Vallin kertoi niistä riskeistä. Elikkä nyt perustetaan Ilmastorahasto Oy, ja siellä on sitten johtajia ja hallitusta, toimitusjohtajaa, jotka käytännössä pitävät aina paikkansa, heitä ei oikein voida erottaa mitenkään eikä ole minäkäänlaista tulostavoitetta. No onhan se aika erikoista, jos ei minkäänlaista eurotulostavoitetta ole. Kyllä nyt valtio on lähtenyt väärään suuntaan, ja ei tällaisiin riskibisneksiin pitäisi lähteä. Ehdottomasti kannatan tuota esitystä, minkä Vallin teki. Tällaiselle asialle pitäisi laittaa hyvin äkkiä piste. — Kiitos. [Eduskunnasta: Olipa hyvä puhe!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

14.59 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on ensimmäisessä käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä ja siihen liittyvä talousvaliokunnan mietintö. Olen itse talousvalio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 155/2022 vp

kunnan varajäsenenä ja allekirjoitin perussuomalaisten vastalauseen kyseiseen valiokunnan mietintöön, joten ajattelin sanoa muutaman sanan. Me perussuomalaiset ehdotimme ja ehdotamme, että lakiehdotus hylätään ja sen sijaan hyväksytään seuraava lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa lainvalmistelun Vake Oy:n / Ilmastorahasto Oy:n pääoman palauttamiseksi ja kyseisen osakeyhtiön lakkauttamiseksi.”

Hallituksen esityksessä itsessään siis ehdotetaan säädettäväksi laki Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä. Laissa olisi säännökset yhtiön toiminnasta, hallinnosta ja mahdollisuudesta käyttää valtion tukea rahoitusinstrumenteissaan. Ilmastorahasto Oy:n toiminnan tarkoituksena olisi keskittyä ilmastonmuutoksen torjuntaan ja teollisuuden vähähiilisyyden vauhdittamiseen sekä digitalisaation edistämiseen Suomessa. Ilmastorahasto Oy:n omistajaohjauksesta vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö. Ilmastorahasto on perustettu. 21.12.2020 Valtion kehitysyhtiö Vake Oy:n pohjalle.

Vastalauseessamme toteamme, että kokonaan valtion omistama Ilmastorahasto Oy olisi myös valtion tukea jakava kapean politiikkasektorin riskisijoitusyhtiö. Me perussuomalaiset emme näe valtion tehtäviin kuuluvan millään muotoa tällaisen kapean toimialan rahaston ylläpitoa. Katsomme, että tarpeelliset investoinnit muun muassa vihreään siirtymään toteutuvat yksityisellä pääomalla ja jo olemassa olevilla instrumenteilla. Edelliseen liittyen muistutamme, että Suomen Teollisuussijoitus Oy on jo toiminnassa. Suomella on myös vientitakuita myöntävä Finnvera, valtion sijoitusyhtiö Solidium sekä muun muassa ulkomaisia sijoituksia hakeva Business Finland. Lisäksi vihreän siirtymän mahdollistavat uudet keksinnöt ja vähäpäästöiset tuotteet ovat nyt kysyttyjä ulkomailla. Tämän vuoksi yksityistä pääomaa hakeutuu varmuudella sijoittamaan lisää vihreään siirtymään, mikäli toiminta on liiketaloudellisesti ja riskiin nähden kannattavaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä Ilmastorahasto Oy:stä todetaan, että ilmastorahaston toiminta liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman hiilineutraaliutta koskevaan tavoitteeseen. Tavoitteen mukaan hallitus toimii tavalla, jonka seurauksena Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Tämä tehdään nopeuttamalla päästövähennystoimia ja vahvistamalla hiilinieluja. Itse uskon, että Suomi on jo hiilineutraali, jos vain muutetaan hiukan laskentatapaa, missä huomioidaan meidän omat luonnonvarat ja niiden nielut.

Hyvät edustajakollegat, nykyhallituksen hiilineutraalisuustavoitteen järkevyyden ja sitä myötä koko Ilmastorahasto Oy on syytä kyseenalaistaa. Kansallisesti yltiöpäinen ilmastopolitiikka tuottaa laskun suomalaisille mutta ei isossa kansainvälisessä kuvassa pelasta maailmaa. Perussuomalaisista on vaadittu jo pidempään, että hiilineutraalisuustavoite on siirrettävä vuoteen 2050 eli samaan vuoteen kuin EU:n tavoite. Muun muassa professori Esa Vakkilainen Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta kummaksui jo vuonna 2018 Suomessa käytävää ilmastokeskustelua ja peräänkuulutti keskusteluun lisää realismia. Suomen merkitys maailman CO₂-päästöjen lähteenä on erittäin pieni. Fossiilisten polttoaineiden käytöstä johtuvista CO₂-päästöistä Suomen osuus on 0,14 prosenttia eli runsaan promillen luokkaa. Vaikka siis koko Suomi lakkaisi olemasta, ei sillä olisi ratkaisevaa vaikutusta ilmastoon.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Eräässä Ilkka-Pohjalaisen uutisessa lausuin tässä kuussa, että Suomen ei pidä olla kokoaan suurempi. Vaikka en siinä yhteydessä tarkoittanut ilmastopolitiikkaa, niin sama lausahdus sopii aivan yhtä hyvin myös tälle politiikan osa-alueelle. Lopetetaan tämä rämöpäinen touhotus ja tehdään Suomen kokoista politiikkaa. — Kiitoksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 155/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

15.05 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Vake Oy perustettiin viime vaalikaudella idealla ”valtion tase töihin”, ja sille annettiin yli kaksi miljardia euroa pääomia. Sen toiminta osoittautui aika epätarkoituksenmukaiseksi, eikä se juuri mitään aikaan saanutkaan. Taitaa olla ainoa saavutus sille, että se maksoi toimitusjohtajilleen aivan huikeita palkkoja. Niinpä selvitysmies nyt tämän vaalikauden aikana teki Vakesta selvityksen ja totesi, että yhtiö on syytä lakkauttaa ja liittää olemassa oleviin organisaatioihin, esimerkiksi Teollisuussijoitus, Tekes, Business Finland ja Finnvera, niin kuin edustaja Mäenpää tuossa viisaasti juuri mainitsikin.

No, meidän punavihreä ilmastohallitus, joka kaiken politiikkansa rakentaa vain yhden teeman varaan eli suomalaisen ilmastopolitiikan kunnianhimon pitämiseen maailman korkeimmalla tasolla siitä huolimatta, että Suomi on yksi maailman puhtaimmista ja tehokkaimmista maista tässä suhteessa, tämä hallitus keksi, että nythän tämä Vake kannattaakin muuttaa Ilmastorahastoksi, ja näin nyt on tapahtumassa. Tätä ilmastopolitiikan hoitamista tällaisen rahaston kautta kuvastaa hyvin se, että se on varsin salaista tai ainakaan ei ole avointa ja se on poissa hallituksen ja eduskunnan parlamentaarisen valvonnan piiristä eli siis tämän päätösvallan piiristä, jota me täällä kansan valitsemina käytämme.

Valtiovarainministeriö on aina — muistelen tässä yli 30 vuoden aikaa — säännönmukaisesti vastustanut valtion budjetin ulkopuolisten rahastojen perustamista. Nyt ihmettelen, että ministeri Saarikko ei ole tämän osalta sanonut mitään. Eli tämä vihreä ideologia on lyönyt läpi niin voimalla, että kaikki periaatteet, kansanvaltaiset periaatteetkin, ollaan valmiita nyt romuttamaan vihreän siirtymän nimissä ja perustamaan tällainen Ilmastorahasto, joka sitten käyttää niitä miljardien varoja, jotka sille on yhteisistä verovaroistamme ohjattu, tukemaan yrityksiä ja erilaisia ideologisiakin hankkeita.

Tämä ei sovi suomalaisen yhteiskunnan järjestelmään mielestäni ollenkaan. Toiminnan pitää olla avointa, ja sen pitää olla parlamentaarisen reilun valvonnan kohteena. Siksi näen, että tämä esitys on syytä hylätä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

15.08 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan nyt käsittelemme Ilmastorahasto Oy:tä, ja onhan tämä kyllä todella outo juttu. Ensin oli semmoinen Vake, ja kun se ei ollut kannattava, niin päätettiin muuttaa sitten se Ilmastorahasto Oy:ksi. Kun Ilmastorahasto Oy:ssä on kysymys oy:stä, niin yleensähan osakeyhtiölakia noudatetaan ja pitää sitä tulostakin tehdä, mutta tämä on vähän kummallinen juttu, kun tässä ei välttämättä tulostakaan nyt tehdä. Kun on kysymyksessä oy, niin ei ole ihan niin avointa tämä päätöksentekokaan, vaikka tämä on valtionyhtiö. Erityisen merkillistä on, että ei pitäisi tämmöistä riskibisnestä kyllä hyväksyä.

Me perussuomalaiset teimmekin talousvaliokunnassa tähän ihan asiallisen vastalauseen. Luen sen tässä. Tässä on ihan hyviä kohtia. Elikkä meidän vastalauseemme kuuluu näin:

”Kokonaan valtion omistama Ilmastorahasto Oy olisi myös valtioneuvoston tukema kapean politiikkasektorin riskisijoitusyhtiö. Emme näe valtion tehtäviin kuuluvan millään muotoa tällaisen kapean toimialan rahaston ylläpitoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 155/2022 vp

Ilmastorahasto Oy mittaa tuloksiaan enemmän hiilidioksidissa kuin euroissa.” — Niin, enemmän hiilidioksidissa kuin euroissa. — ”Sellainen ei ole millään tavalla hyväksyttävää eikä järkevää toimintaa veronmaksajien rahoilla.

Teollisuussijoitus Oy on jo toiminnassa. Lisäksi Suomella on vientitakuita myöntävä Finnvera, valtion sijoitusyhtiö Solidium sekä muun muassa ulkomaisia sijoituksia hakeva Business Finland.

Vihreän siirtymän mahdollistavat uudet keksinnöt ja vähäpäästöiset tuotteet ovat jo nyt kysyttyjä ulkomailla. Tämän vuoksi yksityistä pääomaa hakeutuu varmuudella sijoittamaan lisää vihreään siirtymään, mikäli toiminta on liiketaloudellisesti ja riskiin nähden kannattavaa.

Ilmastorahasto Oy:n strategiassa olisi taas hyväksyttyä olla rahoittajana junioriasemassa tai kohdentaa rahoitus hyvin riskipitoisille kohteille. Yksityinen pääoma kiertää tällaiset kohteet tavallisesti hyvin kaukaa, sillä riskipitoinen rahoitustoiminta ei sitä merkittävän tappioriskin vuoksi kiinnosta.

On huolestuttavaa, mikäli valtion tulisi ehdoin tahdoin tehdä näitä riskisijoituksia veronmaksajien rahoilla. Valtion omistamien yhtiöiden pitää palvella omistajaintressiä, julkisen talouden rahoituspohjan vahvistamista ja niille asetettua sääntelyyn tai viranomaistehtäviin liittyvää erityisintressiä. Tällaisen intressin tulee olla perusteltu ja tarkoituksenmukainen.

Katsomme, että tarpeelliset investoinnit muun muassa vihreään siirtymään toteutuvat yksityisellä pääomalla ja jo olemassa olevin instrumentein. Tästä syystä Ilmastorahasto, Vake Oy, tulisi purkaa ja pääoma palauttaa valtiolle.”

Elikkä emme voi tämmöistä hyväksyä, emme Vake Oy:tä emmekä Ilmastorahasto Oy:tä. Tälle pitäisi sanoa ”kiitos ei”.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

15.11 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tähän asiakokonaisuuteen liittyy varsin syvä ristiriita. Meille on täällä niin hallituksen kuin monien muiden tahojen, tutkimustahojen ja muiden luotettavienkin tahojen, osalta korostettu, että vihreä siirtymä luo Suomeen valtavan buumin uusia yrityksiä, työpaikkoja, valtavan taloudellisen buustin, niin että ongelmamme ratkeavat sen varjossa. Nyt kuitenkin tähän tarvitaan tämän mietinnönkin mukaan valtion, veronmaksajien, merkittävää riskinottoa. Mielestäni siinä on ristiriita. Jos kerran nämä investoinnit ovat erittäin tuottavia, kannattavia ja nostavat Suomen talouden huippuun — jota sinänsä epäilen, koska kyllä kaikki muutkin maat panostavat näihin samoihin kohteisiin ja niillä on paljon paremmat resurssit niihin panostaa, esimerkiksi muilla Pohjoismailla — niin emme me tällaisia veronmaksajien riskinottoja tarvitse tähän toimintaan. Tämä riski saattaa hyvinkin monen yrityksen ja sijoituksen osalta, Ilmastorahasto Oy:n sijoituksen osalta, konkretisoitua, ja meillä on jo nyt aivan valtavat valtion takaukset olemassa, vastuut ovat nousseet viime vuosina aivan hirvittäviksi. Tätä kautta nämä vastuut vain lisääntyvät, ja se vastuu, jota otetaan, on hyvinkin riskipitoista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 116/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.